

65

Eğlenceli Bilgi

COĞRAFYA

GÖLLERİN SUYU CIKTI

ANITA GANERİ

BURASI
GÜVENLİ Mİ?

TİMAS
T

BİLİM ÖDÜLLÜ
KİTAPLAR

İÇİNDEKİLER

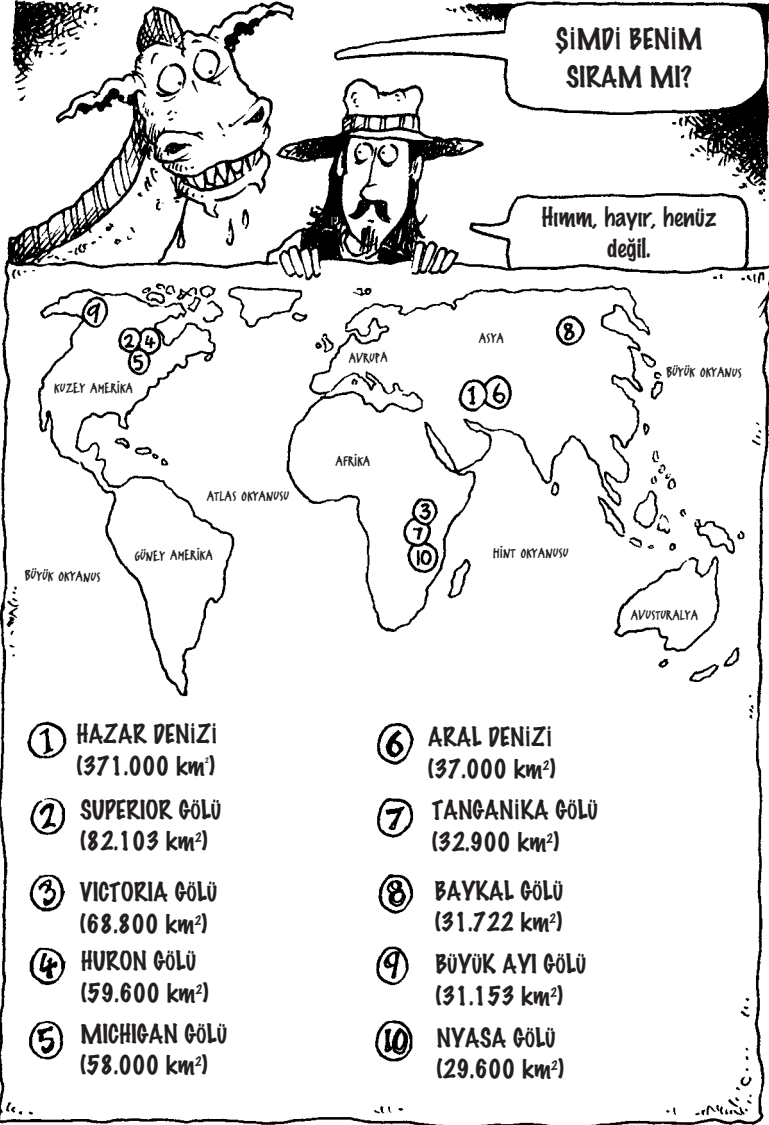
GİRİŞ	7
DEVASA GÖLLERİN DİBİ	11
DURGUN SULAR	32
DEVASA GÖLLERDE VAHŞİ YAŞAM	53
DEVASA GÖLLERDE YAŞAM	74
DEVASA GÖL KEŞFİ	94
SIZINTI YAPAN GÖLLER	123

DEVASA GÖLLERİN DİBİ

Gözlerini kapat ve bir göl düşün. Hadi ama ıslanma. Kam-
bur canavarlar haricinde ne gördün? Büyük ihtimalle,
yabani otlarla kaplı bir miktar bulanık su ve içinde su sıçra-
tan bir iki tane ördek düşünmüşsündür. Ne kadar sıkıcı değil
mi? Fakat canavar göllerinde tahmin ettiğinden çok daha
fazlası var. Evet, gerçekten! Bunu herhangi bir coğrafyacıya
sorabilirsin. (Ama kendini müthiş derecede uzun cevaplara
hazırla. Coğrafyacıların korkunç göl bilgilerini sergileme
fırsatını bulmaktan daha çok sevdikleri bir şey yoktur.) Her
neyse, sana şunları anlatacaklardır...

Seni uyarmadığımı söyleme! Bu heyecanlı uzmanımız neden bahsediyor? Tek kelime anlamasan bile telaşlanma. Çünkü bu söyledikleri “Göller, kara parçasıyla çevrilmiş ve toprak üzerinde birikmiş durgun suyun yayılmış hâlidir.” demenin daha süslü bir yoludur. Vuvv! Aslında, “göl” kelimesi Antik Yunancadaki “delik” ya da “havuz” kelimelerinden gelmektedir. Fakat tüm göllerin aynı olduğunu söylersen yanılırsın. Coğrafya öğretmenleri gibi göller tüm dünyada gizlenmişlerdir ve gerçekten hepsi birbirinden farklıdır. Küvet büyüklüğündeki küçük göletlerden dünyadaki tüm ülkelerin büyüklüğü kadar olan devasa göllere kadar değişik çeşitleri vardır. İşte sana dünyadaki ilk on gölü görebileceğin bir harita.

Öğretmen Bulmacası

Öğretmenin başını suyun üstünde mi tutuyor? Elini kaldır ve ona bu basit görünen soruyu sor.

Cevap: Yanıt evet... ve hayır! Açıkçası Hazar Denizi dünyanın en büyük gölüdür. Peki, öyleyse sahili olmadığı hâlde neden ona deniz deniyor? Güzel bir soru. Çünkü büyük Hazar tatlı suyla dolu değildir. Suyu deniz suyu gibi tuzludur. En büyük tatlı su gölü Superior Gölü'dür. Bu müthiş gölün suyu çekilip Kuzey ve Güney Amerika kıtalarına yayılsa diz hizasında derinliği olur. Akvaryum balıkları için sevindirici bir haber fakat diğerleri için bu ıslaklık biraz iç karartıcı olabilir. Aslında, Superior öyle büyük bir göl ki ilk Avrupalılar bunu gördüğünde onun bir deniz olduğunu düşünmüşlerdi. Yani Superior Denizi diye adlandırılabilirdi. Kafa karıştırıcı, değil mi?

Devasa göl gerçeği dosyası

İSİM: Hazar Denizi

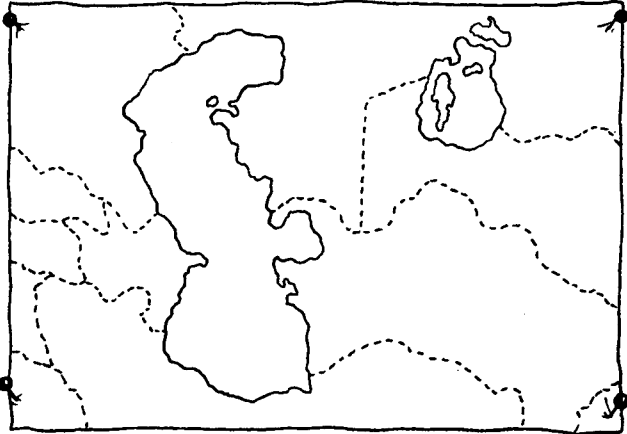
YER: Orta Asya

ALAN: 371.000 km²

EN FAZLA DERİNLİK: 1.025 m

DEVASA GERÇEKLER:

- Hazar Denizi'nin su kaynağının üçte ikisi, Avrupa'nın en uzun nehri olan Volga'dan gelmektedir. Geri kalanın çoğunluğu da yağmur suyudur.
- Yaklaşık 290 milyon yıl öncesine kadar Hazar Denizi ekvatora daha yakın olan Akdeniz'in bir parçasıydı fakat sonra yer kabuğundaki kırılmalar aralarındaki bağlantıyı kopardı.
- Bu göl, havyarıyla meşhurdur. Havyar kelimesi enfes bir yiyecek olan mersin balığı yumurtaları için kullanılan süslü bir addir. Bir ağız dolusu yemek istersen servet biriktirmeye başlamalısın. Küçük bir çay kaşığına dolduracak kadar havyar 50€ (avro) ediyor.
- Bu gölün yerel adlarından biri "kurtlar diyarı" anlamına gelen Girkansk'tır. Yani uluma sesi duyarsan dikkatli ol.

Göller de nedir?

Şimdi, bazı devasa gölleri bilmen gerekiyor fakat her şeyden önce bunlar yeryüzüne nasıl geldiler? Antika coğrafyacımızdan kafa şişirici yanıtlar duymak istemiyorsan bunun yerine Blake'in Göllerin Suyu Çıktı kitabına göz atmaya ne dersin? Belli başlı göl çeşitlerinin nasıl oluştuğuna dair bilgiler aşağıda...

